

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้จะเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารการกำกับงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมสามัญศึกษา โดยการแยกออกเป็นเรื่องย่อย ๆ ทั้งหมด 10 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
2. การจัดระบบการกำกับงานโครงการและการกำหนดองค์การในการกำกับงานของโครงการ
3. การกำหนดบุคลากร บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ
4. การกำหนดโครงสร้างการประสานงาน
5. การกำหนดรูปแบบสายงานการกำกับงานในระดับต่าง ๆ ขององค์การ
6. การกำหนดแผนการกำกับงานและการประเมินผลโครงการในช่วงระยะต่าง ๆ
7. การกำหนดระบบการรายงานผลการปฏิบัติงาน
8. การกำหนดระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจสั่งการ
9. การงบประมาณสำหรับงานการติดตามกำกับโครงการ และ
10. ปัญหาที่เกี่ยวข้องในการกำกับงานแต่ละด้าน

1. ลักษณะของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา ศึกษาโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รายงานผลการประเมินความสอดคล้องของโครงการฯ รูปแบบและวิธีการ

ขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนหนังสือราชการที่เกี่ยวกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ถึงลักษณะของโครงการซึ่งอาจสรุปได้ ดังนี้

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จัดเป็นแผนงาน/โครงการระดับชาติ โครงการนี้มุ่งสนองนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ เริ่มโดยกรมสามัญศึกษาได้จัดทำโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตชนบทภาคจน 38 จังหวัดขึ้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ในปีการศึกษา 2530 โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะในเขตชนบทภาคจน 38 จังหวัด ซึ่งประกอบด้วยระดับตำบล จำนวน 235 โรง และโรงเรียนที่คาดว่าจะจัดตั้งขึ้นใหม่ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 6 (ปีการศึกษา 2530 - 2534) และเตรียมการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 และ 8 ต่อไป

วัตถุประสงค์เฉพาะของโครงการนี้มุ่งให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวนสูงขึ้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเรียนใกล้บ้านสะดวกในการเดินทาง เพื่อให้นักเรียนได้ช่วยเหลืองานบ้าน และช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพในช่วงเวลาครึ่งวัน หรือในช่วงเวลาเร่งรัดงานอาชีพของผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนจบออกไปแล้วมีงานทำ สามารถประกอบอาชีพตามสภาพทรัพยากร และงานอาชีพในท้องถิ่นและเพื่อสร้างศรัทธา เจตคติ ที่ดีต่อการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

อีกส่วนหนึ่งเป็นงานขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ งานส่วนนี้ได้เริ่มในปีการศึกษา 2533 เริ่มโดยกำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่มีความพร้อม ขยายโอกาสทางการศึกษาโดยเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ขึ้น (โดยให้ทดลอง 1 ปีการศึกษา) ใช้ชื่อโครงการว่า "โครงการนำร่องขยายภาคบังคับต่อจากระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี (9 ปี)" วัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อขยายการศึกษาภาคบังคับหารูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินงานขยายการศึกษาภาคบังคับต่ออีก 3 ปี เพื่อให้นักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีที่ศึกษาต่อในระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี และเพื่อศึกษาเจตคติของผู้ปกครองนักเรียนต่อการขยายการศึกษาภาค

บังคับ โดยมีเป้าหมายเปิดในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทุกจังหวัด ๆ ละ 3 ตำบล ๆ ละ 1 โรงเรียน รวม 219 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2534 ได้เปลี่ยนเป็นโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา และต่อมาได้ปรับเป็นโครงการระยะ 5 ปี ชื่อว่าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีระยะเวลาดำเนินการระหว่างตุลาคม 2535 - กันยายน 2539 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 33)

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาทั้งของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญศึกษาโดยส่าระสรุปลแล้วมีหลักการและเหตุผลเหมือนกัน คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศให้มีความรู้พื้นฐานที่สูงขึ้นและเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

สำหรับเป้าหมายในช่วงเริ่มโครงการปีแรกทั้งสองกรม มีการกำหนดเป้าหมายการขยายโอกาสทางการศึกษาไว้ใกล้เคียงกันคือ กรมสามัญศึกษา กำหนดไว้ 235 โรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 219 โรงเรียน ในด้านวัตถุประสงค์ของโครงการต่างก็มุ่งที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เรียนต่ออีก 3 ปี โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในเขตชนบท ให้นักเรียนได้เรียนใกล้บ้านตลอดจนมีการศึกษาและสร้างเจตคติที่ดีต่อการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาดำเนินการในลักษณะโครงการประจำต่อเนื่องตลอดช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในช่วงปีแรกจัดทำเป็นโครงการทดลองเพียง 1 ปีการศึกษา ก่อน ต่อมาขยายเป็นโครงการต่อเนื่องอีก 1 ปีการศึกษา แล้วจึงจัดทำเป็นโครงการระยะ 5 ปี ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

2. การจัดระบบการกำกับงานโครงการและการกำหนดองค์การในการกำกับงานของโครงการ

จากการศึกษาวิเคราะห์โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา และโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เอกสารที่แจ้งเพิ่มเติม โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาฯ ของกรมสามัญศึกษา สรุปการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษากกรมสามัญ เอกสารการประชุมสัมมนา

ผู้บริหารโรงเรียนฯ ปีการศึกษา 2534 รายงานการประเมินผลโครงการขยายโอกาส หนังสือ
สั่งการ และเอกสารคู่มือที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา และ
สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ปรากฏรายละเอียดดังนี้

ส่วนของกรมสามัญศึกษา

ในการบริหารโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของกรมสามัญ
ศึกษานั้น ใช้โครงสร้างการบริหารงานที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน โดยกำหนดให้ สำนักงานโครงการ
พิเศษ กรมสามัญศึกษา เป็นหน่วยงานรับผิดชอบโครงการ (ในปี พ.ศ. 2530-2532) และให้มี
หน่วยงานร่วมดำเนินการ คือ กองการมัธยมศึกษา กองแผนงาน และหน่วยศึกษานิเทศก์ ของกรม
สามัญศึกษาและดำเนินการในรูปคณะกรรมการในระดับต่าง ๆ คือ ระดับกรม มีคณะกรรมการ
ดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทภาคจน
38 จังหวัด กรมสามัญศึกษา ซึ่งมีหน้าที่กำหนดแนวทางการดำเนินงาน การประสานงาน กำกับ
ติดตาม ตรวจสอบและนิเทศ ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในโครงการ ประกอบด้วย อธิบดีกรมสามัญ
ศึกษาเป็นประธาน รองอธิบดีกรมสามัญศึกษา 3 ท่าน เป็นรองประธาน และมีกรรมการ
ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของกรมสามัญ เช่น กองการ
มัธยมศึกษา กองแผนงาน หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานโครงการพิเศษ กองการเจ้าหน้าที่
กองออกแบบและก่อสร้าง และมีคณะทำงานที่สำคัญอีกเช่น คณะทำงานโครงการขยายโอกาส
ทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาและส่งเสริมการดำเนินงานตาม
โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
บรรลุผลตามเป้าประสงค์ของกรมสามัญศึกษา ประกอบด้วย ข้าราชการครู จำนวน 9 คน
ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ปฏิบัติงานขึ้นตรงต่ออธิบดีกรมสามัญศึกษา
และให้หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในด้านงบประมาณ
สถานที่ทำงาน วัสดุ ครุภัณฑ์ และบุคลากร นอกจากนี้ยังมีคณะทำงานประเมินผลโครงการขยาย
โอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทภาคจน 38 จังหวัด ของกรมสามัญศึกษา
มีหน้าที่ดำเนินการติดตาม และประเมินผล ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในโครงการ ประกอบด้วย
ผู้อำนวยการกองแผนงาน เป็นประธาน และกรรมการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ กองแผนงาน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กองการมัธยมศึกษา และสำนักงานโครงการพิเศษ ในระดับจังหวัด
มีคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด (สศจ.) คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม
จังหวัด (ศศว.จ.) คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.)

ส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ในระยะเริ่มแรกเป็นโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ (ปีการศึกษา 2533)
จัดตั้งเป็นโครงการพิเศษภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยศึกษานิเทศก์ทั้งในระดับกรม ระดับจังหวัด
และระดับอำเภอ ต่อมาในปีการศึกษา 2534 รูปแบบการบริหารงานมีลักษณะเฉพาะเจาะจงขึ้น
มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินงานขึ้นในระดับกรม คือ คณะกรรมการเฉพาะกิจขยายโอกาสทาง
การศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ อำนาจการกำหนดนโยบายการบริหารงาน โดยมีคณะอนุกรรมการ
ดำเนินงานด้านต่าง ๆ อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการเฉพาะกิจขยายโอกาสทางการ
ศึกษาฯ อีก 4 ชุด ได้แก่ (ก) คณะอนุกรรมการคัดเลือกโรงเรียนการรับนักเรียนและจัดบุคลากร
(ข) คณะอนุกรรมการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ (ค) คณะอนุกรรมการด้านวิชาการ
คู่มือครู กวาร์เรียน หลักสูตร อุปกรณ์การสอน การนิเทศการติดตามประเมินผล (ง) คณะ
อนุกรรมการการประชาสัมพันธ์ และมีหน่วยงานรับผิดชอบขึ้นโดยตรง โดยตั้งศูนย์อำนาจการ
การขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นในระดับกรม ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ
มีผู้รับผิดชอบประจำศูนย์ ดังนี้

1. ระดับกรม ศูนย์ฯ อยู่ในกองนโยบายและแผน มีผู้อำนวยการกองนโยบายและ
แผนเป็นผู้อำนาจการศูนย์ฯ หัวหน้าหน่วยฝ่ายแผนงานและโครงการ เป็นเลขานุการศูนย์ฯ มี
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน 7-9 คน
2. ระดับจังหวัด ศูนย์ฯ อยู่ในฝ่ายแผนงานและงบประมาณมีผู้ช่วยผู้อำนวยการการ
ประถมศึกษาจังหวัดที่ควบคุมงานฝ่ายแผนงานและงบประมาณเป็นผู้อำนาจการศูนย์ฯ หัวหน้าฝ่าย
แผนงานและงบประมาณเป็นเลขานุการศูนย์ฯ มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน 3-4 คน
3. ระดับอำเภอ ศูนย์ฯ อยู่ในงานบริหารทั่วไป มีหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเป็น
หัวหน้าศูนย์ฯ หัวหน้างานบริหารทั่วไป เป็นเลขานุการศูนย์ฯ มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน 1-2 คน

ต่อมาปีการศึกษา 2535 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ปรับปรุงการบริหารงานติดตามกำกับโครงการในระดับกรม โดยยกเลิกคณะกรรมการทุกชุดที่มีอยู่แล้ว แต่งตั้งคณะกรรมการการขยายโอกาสทางการศึกษาขึ้นให้มีหน้าที่กำกับดูแลงานขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นประธาน รองเลขาธิการฯ ฝ่ายแผนงาน ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายการเจ้าหน้าที่เป็นรองประธาน หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการกองวิชาการเป็นกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน เป็นกรรมการและเลขานุการ และมีผู้ช่วยเลขานุการ 1 คน และได้จัดตั้งสำนักงานการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานให้เป็นหน่วยงานระดับกอง แทนศูนย์อำนวยการขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยฝ่ายต่าง ๆ 4 ฝ่าย

1. ฝ่ายบริหารทั่วไป รับผิดชอบงาน 2 งาน คือ งานธุรการ และงานสารบรรณ
2. ฝ่ายบริหารโรงเรียน รับผิดชอบงาน 3 งาน คือ งานบริหารงบประมาณและการเงิน งานบริหารบุคลากร และงานจัดโรงเรียน
3. ฝ่ายพัฒนาและส่งเสริม รับผิดชอบงาน 5 งาน คือ งานพัฒนาระบบบริหาร การศึกษา งานพัฒนาวิชาการ งานส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา งานวิจัย และงานติดตามและประเมินผล
4. ฝ่ายสารสนเทศ รับผิดชอบงาน 3 งาน คือ งานข้อมูลสถิติ งานประชาสัมพันธ์ และงานแผนงาน

จากการแบ่งงานดังกล่าว งานติดตามกำกับและประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายพัฒนาและส่งเสริมในสังกัดสำนักงานการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน

สำหรับองค์การติดตามกำกับงานในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีดังนี้
(หนังสือที่ ศษ 1403 (ส)/17722 ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2535)

ระดับจังหวัด มีคณะกรรมการการขยายโอกาสทางการศึกษาประกอบด้วย ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเป็นรองประธาน หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด หัวหน้าฝ่ายการเจ้าหน้าที่ หัวหน้าฝ่ายแผนงานและงบประมาณ ผู้บริหารโรงเรียนที่เปิดสอนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 3-5 คน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอที่มีโรงเรียนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 2-3 คน เป็นกรรมการ และบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีประสบการณ์ทักษะในงานบริหาร/งานวิชาการ เป็นเลขานุการ 1 คน และมีผู้ช่วยเลขานุการ และคณะทำงาน

ระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีคณะกรรมการการขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอเป็นประธาน ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอเป็นรองประธาน หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ หัวหน้างานการเจ้าหน้าที่ หัวหน้างานบริหารทั่วไป ผู้บริหารโรงเรียนที่เปิดสอนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา รวม 2-3 คน เป็นกรรมการ และเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีประสบการณ์ในงานบริหาร/งานวิชาการ เป็นเลขานุการ 1 คน และให้มีผู้ช่วยเลขานุการ และคณะทำงาน

คณะกรรมการการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีภาระหน้าที่ปฏิบัติงานครอบคลุมงานขยายโอกาสทางการศึกษาทั้งระดับก่อนประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ในด้านนโยบายแผนงาน/โครงการ งานบริหาร/งานวิชาการ การจัดตั้งงบประมาณ หรืองานอื่นที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมอบหมายสั่งการ

ในด้านวิธีปฏิบัติในการติดตามกำกับงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาและองค์การในการติดตามกำกับงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของกรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) นั้นสรุปได้ว่ากรมสามัญศึกษามีการติดตามกำกับงานในเรื่องต่อไปนี้

1. ติดตามการจัดสรรทรัพยากรที่กรมจัดสรรให้และการนำไปใช้ของโรงเรียนตามโครงการ

2. ติดตามการจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนตามโครงการและการใช้งบประมาณของโรงเรียนโดยเปรียบเทียบกับแผนที่กำหนดไว้ในโครงการ

3. ติดตามการจัดประชุม/อบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องตามโครงการโดยเปรียบเทียบกับแผนที่กำหนดไว้

4. ติดตามแผนงาน/โครงการชั้นปฏิบัติการของโรงเรียนโดยเฉพาะในเรื่องการสอนวิชาชีพท้องถิ่น

5. สํารวจและตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการเรียนที่โรงเรียนเปิดสอนกับอาชีพท้องถิ่น

6. สรุปรูปและจัดทำรายงานผลการประเมินและผลการติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

งานติดตามกำกับในส่วนของกรมสามัญศึกษา กองแผนงาน หน่วยศึกษานิเทศก์ กองการมัธยมศึกษาและสำนักงานโครงการพิเศษทำหน้าที่ติดตามกำกับและประเมินผลตามที่กำหนดไว้ในโครงการ โดยดำเนินการในรูปคณะทำงานประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษากกรมสามัญศึกษา

ในส่วนของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีการติดตามกำกับประเมินผลเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

1. จำนวนโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอน

2. จำนวนนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้นในโรงเรียนเป้าหมาย

3. จำนวนบุคลากรที่เข้ารับการอบรม สัมมนาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับกรม ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับโรงเรียน

4. สรุปรูปผลการนิเทศติดตามการดำเนินงาน

การติดตามกำกับงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในระยะแรกซึ่งเป็นโครงการนำร่องนั้น (ปีการศึกษา 2533) กระทำโดยหน่วยงานหลักซึ่งมีหน้าที่ติดตามโครงการต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อันได้แก่ ฝ่ายติดตามประเมินผลและรายงาน กองนโยบายและแผน ร่วมกับหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการติดตามการบริหารโครงการทั้งระดับกรม ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ

ในการติดตามกำกับงานของหน่วยงานทั้งสอง จุดมุ่งเน้นในการติดตามต่างกัน คือ ฝ่ายติดตามประเมินผลและรายงาน กองนโยบายและแผน ติดตามการดำเนินงานของโครงการตามภาระหน้าที่หลักโดยพิจารณาในด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัย อันได้แก่ งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร ด้านกิจกรรม ติดตามดูว่าการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในโครงการหรือไม่ และด้านผลการดำเนินงานว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายโครงการเพียงใด ส่วนหน่วยศึกษานิเทศก์จะมุ่งเน้นติดตามด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

การติดตามกำกับงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะมีลักษณะดังนี้ คือ ฝ่ายแผนงานและโครงการ กองนโยบายและแผนจะเป็นฝ่ายรวบรวมข้อมูลที่ทุกหน่วยงานต้องทราบ และจัดส่งไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โดยประสานงานกับหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่นี้เทศติดตามประเมินผลในระดับจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจะต้องติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานทุกประการที่กระทำตามหน้าที่ความรับผิดชอบและที่ดำเนินการตามสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของจังหวัด รูปแบบของการติดตามและการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือการ นิเทศติดตามผล และการรายงาน

องค์การติดตามกำกับงานจากหน่วยงานอื่น

นอกจากหน่วยงานปฏิบัติทั้งสองหน่วยงาน ที่ดำเนินการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาทำหน้าที่ติดตามกำกับงานโครงการของตนเองแล้ว ยังมีหน่วยงานอีกสองหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการติดตามกำกับงานโครงการ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) มีหน้าที่ติดตามประเมินผลโครงการตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย และรายงานผลให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการ โดยปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่จากกระทรวงศึกษาธิการ และเจ้าหน้าที่จากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทภาคจน 38 จังหวัด ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและการประเมินผล โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นอนุกรรมการที่ปรึกษา รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นประธาน มีเจ้าหน้าที่หรือผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นกรรมการ ภายหลังได้ปรับปรุงคณะกรรมการชุดนี้ ให้ทำหน้าที่ติดตามประเมินผลโครงการขยายโอกาสฯ ของทุกหน่วยงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการติดตามผลโครงการในรูปคณะกรรมการดังกล่าว ตั้งแต่เดือนมีนาคม-สิงหาคม 2530 และดำเนินการติดตามอีกครั้งหนึ่งในปลายปีการศึกษา 2530 และติดตามทุกปีจนถึงปัจจุบัน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติยังได้ติดตามกำกับงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมายอีกด้วยในรูปคณะกรรมการประเมินผลโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ คณะกรรมการประเมินผลโครงการนำร่องฯ ดังกล่าวนี้ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (คำสั่งที่ สป 520/2534 ลงวันที่ 21 มิถุนายน 2534) คณะกรรมการประเมินผลนี้ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาและการประเมิน โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่กองประเมินผลการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เจ้าหน้าที่กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นฝ่ายเลขานุการ

และยังมีอีกหน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการติดตามกำกับงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา คือ กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในรูปคณะกรรมการประเมินผลโครงการตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ

สรุปได้ว่าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของกรมสามัญศึกษา และโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีองค์การในการติดตามกำกับและประเมินผลถึงสององค์กรด้วยกัน คือ

1. กรมสามัญศึกษา โดยกองแผนงาน กองการมัธยมศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ และสำนักงานโครงการพิเศษ ดำเนินการติดตามในรูปคณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งโดยกรมเจ้าสังกัด
2. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยกองนโยบายและแผนร่วมกับหน่วยศึกษานิเทศก์ ดำเนินการติดตามประเมินผลในทุกระดับการบริหารซึ่งมี 3 ระดับ และในแต่ละระดับ มีศูนย์อำนวยการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ซึ่งภายหลังยกเลิกศูนย์ฯ ได้จัดตั้งสำนักงานการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นแทน) ตั้งขึ้นเป็นหน่วยงานพิเศษรับผิดชอบโครงการขยายโอกาสโดยเฉพาะในระดับกรม ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ทุกระดับมีหน้าที่นิเทศ ติดตามและประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ แต่มีหน้าที่ติดตามผลโครงการตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย เพื่อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการดำเนินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา การติดตามและประเมินผลโครงการกระทำในรูปคณะกรรมการประเมินผลโครงการ กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้แต่งตั้ง
4. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการติดตามประเมินผลโครงการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติตามที่กระทรวงมอบหมาย โดยดำเนินการในรูปคณะกรรมการประเมินผลโครงการ อยู่ในความรับผิดชอบของกองแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ยังมีการติดตามกำกับโครงการในด้านนโยบายของกระทรวง

ศึกษาธิการโดยผู้ตรวจราชการ กองตรวจและรายงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
จำนวน 7 คน

3. การกำหนดบุคลากร บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ

จากการศึกษาแผนงาน/โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ปฏิทินปฏิบัติงานการกำหนดกิจกรรม มาตรการ และผู้รับผิดชอบ ตลอดจนคำสั่งต่าง ๆ ในการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ เอกสารคู่มือในการดำเนินการ เอกสารการขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งของกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า

กรมสามัญศึกษาดำเนินการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในลักษณะงานประจำ มีหน่วยงานรับผิดชอบประจำอยู่แล้ว การกำหนดด้วยบุคคล บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ จึงเพียงระบุบุคคลที่รับผิดชอบในแต่ละกองที่เกี่ยวข้อง โดยมีกองแผนงาน กองการมัธยม หน่วยศึกษานิเทศก์ และสำนักงานโครงการพิเศษ ร่วมกันรับผิดชอบตามลักษณะภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่กำหนดไว้แล้วของแต่ละกอง เพื่อให้งานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการของทั้ง 4 กองดำเนินไปด้วยดี กรมสามัญศึกษา ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น 3 คณะ โดยใช้บุคคลในกองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่แล้ว เช่น คณะกรรมการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตชนบทภาคจน 38 จังหวัด (คำสั่งกรมสามัญศึกษา ที่ 407/2530 ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2530) มีหน้าที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานการประสานงาน กำกับติดตามตรวจสอบและนิเทศตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในโครงการ คณะทำงานประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทภาคจน 38 จังหวัด (คำสั่งกรมสามัญศึกษา ที่ 606/2530 ลงวันที่ 9 มีนาคม 2530) มีหน้าที่ดำเนินการติดตามและประเมินผล ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในโครงการ คณะทำงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (คำสั่งกรมสามัญศึกษา ที่ 3207/2530 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2530) มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาและส่งเสริมการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าประสงค์ของกรมสามัญศึกษา

ให้คณะทำงานชุดนี้ขึ้นตรงต่ออธิบดีกรมสามัญศึกษา คณะกรรมการเหล่านี้เป็นคณะกรรมการที่ตั้งขึ้น
ในระดับกรม ส่วนในระดับภูมิภาค ใช้โครงสร้างการบริหารงานที่มีอยู่เดิม ได้แก่

1. คณะกรรมการสามัญศึกษาระดับจังหวัด
2. คณะอนุกรรมการการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมจังหวัด
3. คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด

การกำหนดตัวบุคลากร และบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการติดตามกำกับ
และประเมินผลตามโครงการขยายโอกาสของกรมสามัญศึกษา ใช้บุคลากรหลักในระดับกรม กอง
ของกรมสามัญศึกษา ได้แก่ อธิบดี รองอธิบดี ผู้อำนวยการกองและคณะ หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์
และศึกษานิเทศก์ เลขาธิการกรมและคณะผู้ตรวจราชการกรม ผู้เชี่ยวชาญกรม บุคลากรที่รับผิดชอบ
งานติดตามกำกับโครงการขยายโอกาสกรมจะแต่งตั้งในรูปคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ
หรือคณะทำงานดังกล่าว

ในด้านการติดตามกำกับและประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้น ใช้บุคลากรหลักในระดับกรม กอง ในสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คือ บุคลากรจากกองนโยบายและแผน หน่วย
ศึกษานิเทศก์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัด ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ตามลำดับ การ
บริหารการกำกับงานโครงการในแต่ละระดับการบริหาร เมื่อคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา นอกเหนือจากหน้าที่ตาม
กฎหมายที่กำหนดไว้เดิม ดังนั้นปีแรกที่เริ่มโครงการซึ่งเป็นโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาค
บังคับนั้น ดำเนินการบริหารการกำกับงานโดยจัดตั้งเป็นโครงการพิเศษภายใต้การกำกับดูแลของ
หน่วยศึกษานิเทศก์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 23)

มีคณะกรรมการดำเนินงานติดตามผลและประเมินผลงานขยายโอกาสทางการศึกษา (คำสั่ง สปช.
ที่ 1874/2533 ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2533) ประกอบด้วยบุคลากร จากหน่วยศึกษานิเทศก์
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมี นายบุญเลิศ แนวจำปา ศึกษานิเทศก์
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นประธาน และบุคลากรซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 14 คน เป็นกรรมการ นายเดโช บุณย์ภักดี เป็นกรรมการและเลขานุการ มีรองเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 3 คน และหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติอีก 1 คน เป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่พิจารณาคำเนิงานเกี่ยวกับการติดตามผลและ ประเมินผลการดำเนินงานขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินการ และเสนอเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพิจารณา สั่งการให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ

นอกจากมีคณะกรรมการดำเนินงานติดตามผลและประเมินผลงานขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นผู้ติดตามกำกับดูแลและประเมินผลแล้ว ฝ่ายติดตามประเมินผลและรายงาน กองนโยบายและแผน จำนวน 11 คน ออกติดตามผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2534 และการดำเนินงานของงานขยายโอกาสทางการศึกษาด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 13)

ต่อมาในปีการศึกษา 2534 มีการกำหนดบุคลากรและความรับผิดชอบชั้นใหม่มี คณะกรรมการเฉพาะกิจขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คำสั่ง สปช., ที่ 781/2534 ลงวันที่ 19 เมษายน 2534) ประกอบด้วย นายสุธรรม ปิ่นประเสริฐ รองเลขาธิการ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นประธาน นายจัญญู เกียรติมงคล รองเลขาธิการฯ เป็นรองประธาน นายสมยศ มีเทศน์ ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน เป็นเลขานุการ ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ ศึกษาธิการ ผู้อำนวยการกองวิชาการ ผู้อำนวยการกองคลัง เป็นกรรมการอีก 8 คน มีรองเลขาธิการฯ อีก 2 คน เป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ บังเกิดผลดี และมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการได้ตามที่ต้องการ ดังนั้นจึงมีคณะกรรมการเฉพาะกิจขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คำสั่ง สปช., ที่ 896/2534 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2534) ชั้น 4 คณะ ให้ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบนโยบายแนวทาง หรือคำสั่งของ คณะกรรมการเฉพาะกิจขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้บุคลากรในสังกัด สปช. ทั้งหมด ซึ่งในแต่ละชุดมีหน้าที่ตามลำดับ ดังนี้ ชุดที่ 1 คัดเลือกโรงเรียนรับนักเรียนและจัด

บุคลากร ชุดที่ 2 จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ชุดที่ 3 ด้านวิชาการ คู่มือครู แบบเรียน หลักสูตร อุปกรณ์การสอน การนิเทศติดตามประเมินผล ชุดที่ 4 ประชาสัมพันธ์ และได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นเพื่อประสานงานในระดับปฏิบัติให้เกิดความรวดเร็ว เรียบร้อย บังเกิดผลดี (ประกาศ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ลงวันที่ 24 เมษายน 2534) โดยมีบุคลากรประจำศูนย์ ประกอบด้วย นายสมยศ มีเทศน์ ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนเป็นผู้อำนวยการศูนย์ นายสมชาย จิตรเนื่อง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 เป็นเลขานุการศูนย์ มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อีก 5 คน และมีนายสุธรรม ปั้นประเสริฐ รองเลขาธิการฯ เป็นที่ปรึกษา

ส่วนในระดับจังหวัดมีผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดฝ่ายแผนงานและงบประมาณเป็นผู้อำนวยการศูนย์ หัวหน้าฝ่ายแผนงานและงบประมาณเป็นเลขานุการศูนย์ มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ 3-4 ท่าน ในระดับอำเภอ มีหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เป็นหัวหน้าศูนย์ หัวหน้างานบริหารทั่วไป เป็นเลขานุการศูนย์ มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ 1-2 ท่าน (หนังสือที่ ศธ 1403/15334 ลงวันที่ 26 เมษายน 2534)

ต่อมาในปลายปี 2534 ได้จัดระบบการบริหารเสียใหม่ ได้จัดตั้งคณะกรรมการการขยายโอกาสทางการศึกษาขึ้น ประกอบด้วย เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นประธาน รองเลขาธิการฯ ฝ่ายวางแผน ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายการเจ้าหน้าที่ ทั้ง 3 ท่าน เป็นรองประธาน หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ ผู้อำนวยการกองวิชาการเป็นกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานการขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นเลขานุการ นางสาวพิไลลักษณ์ จำเมือง เป็นผู้ช่วยเลขานุการ มีหน้าที่กำกับดูแลงานขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดตั้งสำนักงานการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นหน่วยงานระดับกอง มีหน้าที่รับผิดชอบงานการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 31-32) ส่วนในระดับจังหวัดและอำเภอ/กิ่งอำเภอนั้น ไม่ได้จัดตั้งสำนักงานขยายโอกาสฯ

เหมือนในระดับกรมแทนศูนย์อำนวยการราชการชยาสโอกาสทางการศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม ให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ แต่งตั้งคณะกรรมการชยาสโอกาสทางการศึกษาในระดับจังหวัดและอำเภอ และให้ส่งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการไปยังสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดแนวทางการแต่งตั้งบุคคลในคณะกรรมการการชยาสโอกาสทางการศึกษา และภาระหน้าที่ดังปรากฏตามหนังสือ ที่ ศช 1403 (ส)/17722 ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2535 ดังนี้

1. คณะกรรมการการชยาสโอกาสทางการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วย

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด เป็นประธาน ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด เป็นรองประธาน หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด หัวหน้าฝ่ายการเจ้าหน้าที่ หัวหน้าฝ่ายแผนงาน และงบประมาณ ผู้บริหารโรงเรียนในโครงการชยาสโอกาสทางการศึกษาจำนวน 3-5 คน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ที่มีโรงเรียนในโครงการชยาสโอกาสทางการศึกษาจำนวน 2-3 คน เป็นกรรมการ เลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีประสบการณ์ ทักษะในงานบริหาร/งานวิชาการ เป็นเลขานุการ และให้มีผู้ช่วยเลขานุการ และคณะทำงาน

2. คณะกรรมการการชยาสโอกาสทางการศึกษาระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ

ประกอบด้วย หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นประธาน และผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นรองประธาน หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ หัวหน้างานการเจ้าหน้าที่ หัวหน้างานบริหารทั่วไป ผู้บริหารโรงเรียนในโครงการชยาสโอกาสทางการศึกษา จำนวน 2-3 คน เป็นกรรมการ และเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีประสบการณ์ในงานบริหาร/งานวิชาการ เป็นเลขานุการ 1 คน และให้มีผู้ช่วยเลขานุการ และคณะทำงาน

คณะกรรมการการชยาสโอกาสทางการศึกษาระดับจังหวัด และระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีภาระหน้าที่ปฏิบัติงานครอบคลุมงานชยาสโอกาสทางการศึกษา ทั้งระดับก่อนประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ในด้านนโยบาย แผนงาน/โครงการ งานบริหาร/งานวิชาการ การจัดตั้งงบประมาณและหรืองานอื่นที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมอบหมายสั่งการ

ดังนั้นในด้านการกำหนดบุคลากร บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการติดตาม กำกับและประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้น ได้กำหนดบุคลากรในกรมกองของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่มีอยู่เดิม ให้มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาด้วย ในรูปคณะกรรมการดังกล่าวมาแล้วทั้งหมด

อีกด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นงานการติดตามและประเมินผลโครงการขยายโอกาสของกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาตินั้น มีคณะกรรมการติดตามผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตชนบทภาคจน 38 จังหวัด ประกอบด้วย รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นประธาน มีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นที่ปรึกษา ผู้อำนวยการกองโครงการสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการกองประเมินผลและรายงาน ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมสามัญศึกษา ผู้อำนวยการกองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้อำนวยการกองประเมินผลการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นอนุกรรมการ ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นเลขานุการ และมีผู้แทนกองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อีก 2 คน เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วยบุคลากรจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นหลัก มีหน้าที่ติดตามผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ของกรมสามัญศึกษา โดยเฉพาะ และนำผลเสนอรายงานต่อคณะรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2532 ภาคผนวก ข) นอกจากคณะกรรมการชุดนี้ยังมีคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นประธาน รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานโครงการพิเศษ กรมสามัญศึกษา ผู้อำนวยการกองประเมินผลการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ นายสมบูรณ์ ชิตพงศ์ นายสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ นายจุมพล พูลภัทรชีวิน และนายวิเชียร เกตุสิงห์ เป็นกรรมการ นางรุ่งเรือง

สุชาภิรมย์ เป็นเลขานุการ มีผู้ช่วยเลขานุการอีก 3 คน รวมคณะกรรมการที่ปรึกษาทั้งหมด 13 คน มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะในเรื่องของเนื้อหาสาระที่ควรประเมิน เทคนิค วิธีการประเมิน และการดำเนินงานอื่น ๆ ตามขั้นตอนของการประเมิน (คำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ 111/2532 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2532)

ในด้านการติดตามและประเมินผลโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ นั้น ได้มีคณะกรรมการประเมินผลโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับจากระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี ประกอบด้วย เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นกรรมการที่ปรึกษา ผู้แทนจากหน่วยปฏิบัติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเป็นกรรมการ ผู้แทนกองประเมินผลการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกองแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นฝ่ายเลขานุการ มีหน้าที่ดำเนินการประเมินผลการดำเนินการโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับจาก ป.6 อีก 3 ปี ของกระทรวงศึกษาธิการ จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงาน และแนวทางการขยายการศึกษาภาคบังคับ และพิจารณาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการประเมินผลโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ (หนังสือที่ สป. 520/2534 ลงวันที่ 21 มิถุนายน 2534) คณะทำงานประเมินผลโครงการนำร่องฯ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองประเมินผลการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นประธาน มีเจ้าหน้าที่จากกองประเมินผลการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่จากกองแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นคณะทำงาน รวมทั้งหมด 10 คน

ส่วนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการติดตามกำกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา หรือโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ (เดิม) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยใช้บุคลากรในกองแผนงาน และกองตรวจและรายงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้บุคลากรจากกองแผนงานดำเนินการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาแห่งชาติ ส่วนกองตรวจและรายงานโดยผู้ตรวจราชการดำเนินการตามหน้าที่ติดตามงานโครงการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ผ่านทางสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

4. การกำหนดโครงสร้างการประสานงานการติดตามกำกับงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

การศึกษา

จากการวิเคราะห์เอกสาร แผนงาน/โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา คู่มือ/แนวทางในการดำเนินการตามโครงการ หนังสือสั่งการ คำสั่ง รายงานผลการประเมิน รายงานผลการสัมมนาเรื่องโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า

ในการบริหารโครงการของกรมสามัญศึกษา ในระยะต้น ๆ การเตรียมการและการจัดทำแผนปฏิบัติการได้จัดทำขึ้นอย่างกระตือรือร้นทำให้ขั้นตอนการประสานงานทั้งส่วนกลางและการประสานงานในรูปคณะกรรมการระดับจังหวัดยังมีช่องว่างการปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนเพียงพอและยังขาดแผนการใช้บุคลากรจากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งการใช้อุปกรณ์ด้วย (หนังสือ ที่ นร 0916/769 ลงวันที่ 27 กันยายน 2530)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดให้มีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกกระทรวง สำหรับการประสานงานกับหน่วยงานอื่นนอกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่าเป็นการประสานงานกันอย่างไม่เป็นทางการไม่มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ปฏิบัติการ ส่วนการประสานงานระหว่างโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกับหน่วยงานอื่น ๆ โดยเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษานั้นรูปแบบการประสานงานยังไม่ชัดเจน เรื่องนี้ปรากฏในรายงานผลการสัมมนาเรื่องโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ณ โรงแรมแก่นอินน์ จังหวัดขอนแก่น ระหว่างวันที่ 5-6 มีนาคม 2535 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 49-52, 187-190) และจากข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประเมินผลฯ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติถึง 2 ครั้ง ในเรื่องการประสานงานว่า หน่วยงานในส่วนกลางควรสั่งการอย่างเป็นทางการไปยังหน่วยงานในสังกัดเพื่อให้อำนาจให้มีการประสานงานและช่วยเหลือสนับสนุน

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาอย่างมีรูปแบบที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น สำหรับการประสานงานในด้านการติดตามกำกับและประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาทั้งของกรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ดำเนินการ โดยกรมสามัญศึกษาโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติโดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้นยังไม่ปรากฏรูปแบบที่ชัดเจนในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน

กรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานปฏิบัติ ต่างฝ่ายต่างดำเนินการติดตามกำกับในส่วนของตนโดยใช้บุคลากรในหน่วยงานซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่งานประจำตามสายงานการนิเทศติดตามกำกับ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ประสานการดำเนินงานติดตามประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติร่วมกันในส่วนการบริหารการกำกับงาน ด้านการประสานงานการกำกับงานของทั้ง 4 หน่วยงานนั้น หน่วยงานหรือองค์กรการประสานที่รับผิดชอบโดยตรงไม่ปรากฏชัดเจน

5. การกำหนดรูปแบบสายงานการกำกับงานในระดับต่าง ๆ ขององค์การ

จากการศึกษาเอกสารแผนงานโครงการ รายงานผลการสัมมนา รายงานผลการประเมินและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า

สายงานการติดตามกำกับงานของหน่วยปฏิบัติ คือ ของกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีสายการติดตามกำกับงานชัดเจนตามโครงสร้างการบริหารและภารกิจหลักของหน่วยงานซึ่งเป็นการปฏิบัติงานอยู่ในลักษณะงานประจำตั้งแต่ระดับกรมจนถึงระดับสถานศึกษา แต่สายการกำกับงานระดับหน่วยงานในกรม กระทรวงศึกษาธิการ ยังแสดงรูปแบบสายงานการกำกับไม่ชัดเจน การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกับคณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมจังหวัด ไม่ได้กำหนดรูปแบบที่ชัดเจนว่าใครหรือหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบการประสานงานการติดตาม

กำกับในทุกระดับพื้นที่อย่างไร จะกำหนดวิธีการทำงานร่วมกันอย่างไร เมื่อใด การติดตามจะ
ทำอย่างไรให้หน่วยปฏิบัติซึ่งถูกติดตามกำกับสามารถให้ข้อมูลกับทุกหน่วยงานที่ดำเนินการติดตาม
อย่างสะดวกรวดเร็วประหยัดเวลาประหยัดทรัพยากรในการติดตาม และสามารถใช่แบบหรือ
เครื่องมือในการติดตามที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ตามสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน ปรากฏว่า ทั้งสี่
หน่วยงานต่างมีเครื่องมือ มีวิธีการ ฯลฯ เป็นของตนเองทั้งที่โครงการนี้ถูกกำหนดให้เป็น
โครงการระดับชาติ ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบร่วมกัน

6. การกำหนดแผนการกำกับงาน และการประเมินผลโครงการในช่วงระยะต่าง ๆ

จากการศึกษาเอกสารโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ได้แบ่ง
การดำเนินงานเป็น 4 ระยะ ระยะที่ 1 ปีงบประมาณ 2530 ดำเนินงานครอบคลุมเป้าหมาย
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นระดับตำบลในเขตพื้นที่เป้าหมาย
ชนบทยากจน 38 จังหวัด ระยะที่ 2 ปีงบประมาณ 2531 ดำเนินงานครอบคลุมเป้าหมาย
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป้าหมายเดิม
ระยะที่ 3 ปีงบประมาณ 2532 ดำเนินงานครอบคลุมเป้าหมายนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2
และ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป้าหมายเดิม ในระยะที่ 4 ปีงบประมาณ 2533-2534 เป็น
ช่วงเวลาของการติดตามประเมินผลโครงการและรายงาน ได้กำหนดกิจกรรมขั้นตอนการติดตาม
กำกับและประเมินผล ดังนี้

1. ประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนตามโครงการ ในด้านการจัดสรร
งบประมาณและการนำไปใช้ในระดับโรงเรียน การใช้หลักสูตรรายวิชาเลือก บทเรียนสำเร็จรูป
สื่อการเรียน อุปกรณ์คู่มือการบริหาร และคู่มือการจัดโรงเรียนตามโครงการ การบริหารงาน
ของโรงเรียน และผลการจัดการเรียนการสอน การได้รับความช่วยเหลือและการใช้ทรัพยากร
ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน โรงเรียนกับชุมชน ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและ
แนวทางแก้ไขปัญหา เจตคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อโครงการ

2. ประเมินผลกระทบจากการดำเนินงานตามโครงการ ในเรื่อง อาชีพ เศรษฐกิจ
การใช้แรงงานเด็กในครัวเรือน การศึกษา ศาสนา สาธารณสุข การคมนาคม รวมทั้งเจตคติต่อ

การศึกษาของบุคคลที่เกี่ยวข้องและปริมาณนักเรียน

3. ติดตามการจัดสรรทรัพยากรที่กรมจัดสรรให้ และการนำไปใช้ของโรงเรียนตามโครงการ

4. ติดตามการจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนตามโครงการของกรมและการใช้งบประมาณของโรงเรียน โดยเปรียบเทียบกับแผนที่กำหนดไว้ในโครงการ

5. สัมมนาผลการประเมินผลตามโครงการ เพื่อหาข้อสรุปเสนอแนะในการขยายการศึกษาภาคบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อรัฐบาล

สำหรับปี 2534 ประเมินผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดโครงการ และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานเสนอกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ได้จัดทำรายละเอียดเรื่องงบประมาณในแต่ละปีไว้อย่างละเอียด ตลอดจนมีปฏิทินปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจนในเรื่องงบประมาณ มีรายการแสดงถึงงานที่ทำ อาทิ จัดพิมพ์เอกสารคู่มือการบริหารงาน คู่มือครู คู่มือการดำเนินงาน แยกหมวดเงินงบประมาณชัดเจน อาทิเช่น หมวดเงินเดือน/ค่าจ้าง ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ สาธารณูปโภค ครุภัณฑ์/สิ่งก่อสร้าง เงินอุดหนุนรายจ่ายอื่น กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบว่าอยู่ในฝ่ายใด เช่น กองแผน หน่วยงานพิเศษ กอปรการมัธยม สามัญศึกษาจังหวัด สำหรับงานพิเศษ ติดตาม ประเมินผลและรายงาน กำหนดงบประมาณอยู่ในหมวดค่าตอบแทนใช้สอย และวัสดุ หน่วยงานที่รับผิดชอบ หน่วยงานพิเศษ และกองแผนงาน

สำหรับปฏิทินการปฏิบัติงานในแต่ละปีกำหนดไว้อย่างละเอียดชัดเจนเช่นกัน โดยมีรายการที่จะปฏิบัติ ระยะเวลาในการปฏิบัติกำหนดไว้เป็นเดือนในแต่ละปีงบประมาณ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในลักษณะหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น เขียนโครงการ (ต.ค.29 - ม.ค.30) ตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ (ม.ค.30) เสนอโครงการต่อกระทรวงและคณะรัฐมนตรี (ม.ค.30) ผู้รับผิดชอบ กองแผนงาน เป็นต้น ในเรื่องของการติดตามและประเมินผล เป็นหน้าที่ของกองแผนงาน ในเรื่องประเมินสภาพปัจจุบันปัญหา และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่กรมจัดสรรให้โรงเรียนติดตามผลการจัดสรรงบประมาณของกรม และของโรงเรียน ติดตามผลการจัดประชุมอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ติดตามแผนงาน/โครงการ ขึ้นปฏิบัติการ ตรวจ

และตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการเรียนของโรงเรียน ประเมินผลกระทบจากการดำเนินงานตามโครงการ สรุปและจัดทำรายงานผลการประเมินและผลการติดตาม ส่วนเรื่องติดตามการจัดสรรทรัพยากรที่กรมจัดสรรให้และการนำไปใช้ของโรงเรียน หน่วยงานนิเทศก์เป็นผู้รับผิดชอบ เป็นต้น นอกจากนี้ในภาคปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ก็ได้ระบุชื่อผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน เช่น มาตรการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานโครงการในเรื่องการจัดทำแผนงาน แผนปฏิบัติการระดับกรม จังหวัด โรงเรียน ผู้รับผิดชอบ คือ นายวีระ เทพกรณ์ เป็นต้น

ส่วนการกำหนดแผนการกำกับงานและการประเมินผลโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในช่วงของโครงการนำร่อง นั้นยังไม่มีแผนกำกับงานโครงการ โดยเฉพาะ เริ่มปรากฏชัดในปีงบประมาณ 2534-2535 ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ปีงบประมาณ 2535 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานไว้ชัดเจน เช่น การนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน ระยะเวลาดำเนินการ ตุลาคม 2534 - กันยายน 2535 กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด, สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และกำหนดรายละเอียดการใช้งบประมาณทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไว้อย่างละเอียดชัดเจน เช่น ส่วนกลางในเรื่องการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการ และศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติผู้เกี่ยวข้อง 12 เขตการศึกษา จัดงบประมาณในหมวดรายจ่ายค่าใช้สอย 309,600 บาท เป็นต้น ซึ่งกำหนดหมวดรายจ่ายไว้ 3 ประเภท คือ ค่าตอบแทน ใช้สอย และวัสดุ สำหรับในส่วนภูมิภาคกำหนดหมวดรายจ่าย 4 ประเภท คือ ค่าตอบแทน ใช้สอย ครุภัณฑ์ และเงินอุดหนุน เช่น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ นิเทศติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการ 2,500 โรงเรียน เฉลี่ยโรงเรียนละ 1,500 บาท เป็นค่าใช้สอย 3,750,000 บาท เป็นต้น

ในแผนการดำเนินงานในแผนพัฒนาการศึกษาฯ ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดแผนไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. แผนการเปิดโรงเรียน เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาเพิ่มขึ้นปีละ 1,000 ห้องเรียน/โรงเรียน ห้องเรียนละ 40 คน ตามเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการเปิดได้ 4,200 ห้องเรียน/โรงเรียน ในปีการศึกษา 2537 จากนั้นจะไม่เปิดเพิ่มอีก แต่ถ้ามีความพร้อมเพียงพอจะเปิดขยายปีละ 1,000 ห้องเรียน/โรงเรียน จนถึงปีการศึกษา 2539

2. แผนการจัดงบประมาณ ปีการศึกษา 2533-2534 ช่วง 2 ปีแรก มีความจำเป็นเร่งด่วน จึงได้รับจัดสรรงบประมาณในส่วนที่มีความจำเป็นเป็นเบื้องต้นก่อน ปีการศึกษา 2535-2539 ในแผนพัฒนาการศึกษาฯ ระยะที่ 7 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดงบประมาณเพื่อการดำเนินงาน รวมค่าใช้จ่ายทุกหมวดให้แก่โรงเรียน ในปี 2535-2539 จำนวน 2,500, 3,500, 4,500, 5,500, และ 6,500 โรงเรียน ตามลำดับดังนี้
2,257,300,000, 2,854,370,000, 4,074,660,000, 4,820,970,000, และ 5,606,460,000 บาท

3. แผนการจัดกิจกรรมและโครงการสนับสนุน ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาฯ ระยะที่ 7 ไว้ ดังนี้

- 3.1 จัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวิชาชีพ
- 3.2 จัดบริการสุขภาพ อนามัย สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา
- 3.3 ฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร ครูผู้สอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอน และการปรับปรุงระดับการกำหนดตำแหน่ง
- 3.4 ปรับปรุงแผนการเรียน เน้นการศึกษาและฝึกทักษะวิชาชีพ
- 3.5 พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งความรู้และเป็นศูนย์กลางของชุมชน
- 3.6 จัดหาทุนจากภาครัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและนอกประเทศ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้และประสบการณ์
- 3.7 แผนการจัดตั้งสำนักงานการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นหน่วยงานรองรับการปฏิบัติงานโดยตรง

4. แผนการประสานงาน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนด การประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งในระดับกรมและ ส่วนภูมิภาค อาทิเช่น กรมวิชาการ กรมสามัญศึกษา กรมการฝึกหัดครู สสวท. กค. สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมอาชีวศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย แหล่งภูมิปัญญาและสถานประกอบการในชุมชน ท้องถิ่น ฯลฯ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา- ศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 18-22) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนด แผนการกำกับงานและประเมินผลเป็นปี ๆ ไปโดยกำหนดมีขึ้นในปี 2534-2535 กำหนดการติดตาม กำกับและประเมินผลโครงการแล้วรายงานผลต่อหน่วยเหนือปีละ 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ ครั้งที่ 2 เดือนมิถุนายน ครั้งที่ 3 เดือนตุลาคม

ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จากการศึกษาแผนงาน/โครงการของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า มีการจัดทำแผนงานและโครงการประเมินผล การขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น แผนปฏิบัติการระยะสั้น ประเมิน โครงการขยายโอกาสฯ กรมสามัญศึกษา มีการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธิตำเนินการระยะเวลา ประเมินมาตรการ 5 ประการ และแยกย่อยลงไป เช่น มาตรการพัฒนาและส่งเสริม การบริหารงานโครงการในเรื่อง ทำแผนงานระดับกรม, จังหวัดและโรงเรียน เรื่องโรงเรียน แม่แบบ จำนวนโรงเรียนในโครงการ เป็นต้น จัดทำโครงการประเมินผลโครงการขยายโอกาสร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในรูปคณะกรรมการ กำหนดแผนปฏิบัติงาน โดยมีงาน/กิจกรรมที่ต้องทำในแต่ละ ปีงบประมาณ เช่น ศึกษางานที่เกี่ยวข้อง ในเดือนตุลาคม-มีนาคม 2533 เก็บรวบรวมข้อมูล ในเดือนตุลาคม 2533-กันยายน 2535 เป็นต้น

สำหรับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยกองแผนงานได้ทำหน้าที่ติดตามร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในรูปคณะกรรมการประเมินผลโครงการขยายโอกาสฯ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยจัดงบประมาณจากสำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการโดยใช้งบประมาณ ทั้ง 2 ฝ่าย คือ งบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติด้วย (รายงาน การประชุมคณะกรรมการประเมินผลโครงการนำร่องฯ ที่ 2/2533 วันที่ 24 ตุลาคม 2533)

7. การกำหนดระบบการรายงานผลการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาถึงระบบการรายงานผลการปฏิบัติที่กำหนดไว้ในแผนงาน/โครงการ และแผนการติดตามกำกับ ตลอดจนแนวทางการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อสนองนโยบาย และทิศทางการจัดการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) แบบรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานฯ คู่มือการติดตามประเมินผลแผน/โครงการ พบว่า

กรมสามัญศึกษาจัดระบบรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผน โครงการ ดังนี้ กรม/หน่วยงาน จัดทำรายงานผลตามแบบ สศ. 03/31 โดยรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานตามเกณฑ์ที่กำหนดจากงาน/ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ส่งให้กองแผนงานตามกำหนดเวลา ตามงวดเวลา 3 งวด และกองแผนงานรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานของกอง/หน่วยงานสรุปเป็นภาพรวมผลการดำเนินงานตามโครงการพร้อมปัญหาอุปสรรค ตามกำหนดรายงานงวดที่ 1 (ต.ค.-ม.ค.) งวดที่ 2 (ก.พ.-พ.ค.) งวดที่ 3 (มิ.ย.-ก.ย.) ทุกงวดเงินงบประมาณ (4 เดือน) เสนอกรมทราบและวินิจฉัยสั่งการตามที่เห็นสมควร (แนวทางการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อสนองนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 กรมสามัญศึกษา : มปป. อัดสำเนา) สำหรับการรายงานผลการดำเนินงานติดตามประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา นอกจากหน่วยงานที่รับผิดชอบจะทำบันทึกรายงานผลเสนอกรมแล้ว ยังจัดทำเป็นเอกสารสรุปผลการประเมินโครงการเป็นรูปเล่ม เพื่อเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องให้ได้ทราบผลการดำเนินการ

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดระบบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีในทุกระดับดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ จัดทำเป็นรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ ส่วนโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนจัดทำเป็นรายงานผลการดำเนินงานประจำปีการศึกษา การรายงานผล หน่วยงานในระดับต่าง ๆ จะเสนอตามสายบังคับบัญชาแล้วสรุปผล เสนอขึ้นมาตามลำดับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้หน่วยงานในสังกัดรายงานปีละ 3 ครั้ง (ช่วงละ 4 เดือนต่อครั้ง) ครั้งที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ ครั้งที่ 2 เดือนมิถุนายน และครั้งที่ 3 เดือนตุลาคม (สิ้นปีงบประมาณ)

แบบในการรายงานผลความก้าวหน้าของงาน/โครงการ ซึ่งมี 2 แบบ คือ แบบ กพ.001 ซึ่งเป็นแบบรายงานความก้าวหน้าของงาน/โครงการ ในระดับสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ในแบบรายงานฯจะมีหัวข้อที่สำคัญ เช่น กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผน เวลา เป้าหมายที่กำหนด เวลาที่ปฏิบัติ เป้าหมายที่ทำได้ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ สรุปผลการดำเนินงาน ส่วนแบบที่ 2 คือ แบบ กพ.002 ในระดับหน่วยงานที่รับผิดชอบรองลงไป คือ ในระดับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีหัวข้อที่สำคัญเช่นเดียวกับแบบ กพ.001 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532 : 7-23)

ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ มีการจัดระบบการรายงานผลการติดตามประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการ ศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจัดทำรายงานผลเสนอคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ตามสายการบังคับบัญชาจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นผู้ ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลโครงการ และยังได้จัดทำรายงานผลเป็น รูปเล่มเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมอาชีวศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ สำนักงานประมาศ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (รายงานผลการประชุมคณะกรรมการประเมินผลโครงการนำร่อง ครั้งที่ 1/2534)

กองตรวจและรายงานสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งติดตามงาน/โครงการ ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการนั้น กองตรวจและรายงานสร้างเครื่องมือการติดตาม โดยให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ติดตาม และรายงานตามแบบ ศธ.ร.3 ซึ่งเป็นแบบ รายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน/สถานศึกษาตามแผนการตรวจราชการของกระทรวง มีหัวข้อสำคัญ คือ นโยบาย/งาน/โครงการ จำนวนเงินที่ได้รับ จำนวนเงินที่ใช้จ่าย เป้าหมาย ผลการปฏิบัติ เชิงปริมาณและคุณภาพ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ซึ่งโครงการขยายโอกาสฯ นี้ อยู่ในนโยบายความเสมอภาคทางการศึกษา

8. การกำหนดระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจสั่งการ

จากการศึกษารายงานการประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา และสรุปการติดตามประเมินผลโครงการตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและสอบถามหรือสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากผู้ปฏิบัติงานในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาปรากฏว่า

กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดข้อมูลที่จะเก็บตามแผน/โครงการที่ได้กำหนดไว้แล้วในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา อาทิเช่น จำนวนโรงเรียน จำนวนนักเรียน รูปแบบการจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานตามมาตรการของโครงการ งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ประเภท ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณและทรัพยากรที่กรมจัดสรรให้โรงเรียนในโครงการ การเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ลักษณะ คือ

1. รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยส่งแบบสอบถามให้โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสฯ ตอบแล้วส่งคืนกองแผนงาน
2. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยเจ้าหน้าที่จากกรมสามัญศึกษาออกสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างอื่นได้แก่ประธานคณะกรรมการโครงการขยายโอกาสระดับจังหวัด หรือประธาน สศจ. หรือหัวหน้าคณะ เลขานุการ สศจ. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้ปกครองนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และไม่เรียนต่อ
3. รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยนำแบบสำรวจรวบรวมข้อมูล จากเอกสารที่มีอยู่แล้ว (กรมสามัญศึกษา, 2534 : 3-23)

เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว ก็ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการรายงานผลหรือสรุปผลการประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต่อกรมเจ้าสังกัด และเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรมสามัญศึกษา โดยผู้บริหารในระดับกรม ระดับจังหวัดจะใช้ข้อมูลจากการรายงานผลดังกล่าว ในการตัดสินใจสั่งการ แก้ไขปรับปรุงให้เป็นไป

ตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ที่กำหนดไว้ในโครงการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดข้อมูลที่จะเก็บ 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัย ด้านกิจกรรม และด้านผลการดำเนินงาน ด้านปัจจัย ได้แก่ แบบเรียน คู่มือครู แผนการสอน เครื่องแบบนักเรียนและเครื่องเขียน อัตรากำลังครู สื่อการเรียนการสอน การวัด และประเมินผลการเรียน งบประมาณ อาคารเรียน อาคารประกอบ และศูนย์ขยายโอกาส ด้านกิจกรรม กำหนดข้อมูลที่จะเก็บตามกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้แล้วในแผนการดำเนินงานของ กิจกรรม ด้านผลการดำเนินงานในภาพรวมดูการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ ในการเก็บข้อมูล เจ้าหน้าที่ติดตามผลการดำเนินงาน โดยลงไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ของโรงเรียน ในโครงการขยายโอกาส โดยการสุ่มตัวอย่างใน 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคกลาง จำนวน 12 สำนักงานการศึกษาจังหวัด เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก็ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และข้อเสนอแนะ ต่อกรมเจ้าสังกัด และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไข ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 6-14)

ในส่วนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่ติดตามประเมินผลโครงการขยายโอกาสฯ ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติร่วมกัน ได้จัดระบบข้อมูล ดังนี้ การกำหนดข้อมูลที่จะติดตาม ได้แก่ จำนวนสถานศึกษา จำนวนนักเรียน การสร้างโอกาสแก่เด็ก อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์และ อุปกรณ์การเรียนการสอน บุคลากร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบวัดคุณลักษณะ การเก็บรวบรวมข้อมูล จาก โรงเรียนในโครงการโดยการสุ่มตัวอย่าง กระจายตามภูมิภาคทั้ง 4 ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคกลาง การเก็บข้อมูลใช้วิธีการส่งแบบสำรวจ แบบสอบถาม ทางไปรษณีย์ ส่วนแบบสัมภาษณ์ แบบวัดคุณลักษณะที่ประสงค์ของนักเรียน และแบบสำรวจสภาพ โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างนั้น คณะกรรมการประเมินผลฯ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้เดินทางเก็บรวบรวม ข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง เมื่อรวบรวมข้อมูลแล้วได้วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทำเป็นรายงานเสนอ ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงาน

ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2535 167-175)

สำหรับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของกรมสามัญศึกษา หน่วยงานที่เก็บข้อมูลในการติดตามประเมินผล ซึ่งนอกเหนือจากหน่วยงานกรมสามัญศึกษาแล้วก็คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ซึ่งได้กำหนดข้อมูลที่จะติดตาม คือ ผลการดำเนินงานของโครงการในเรื่อง การรับนักเรียน การยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา การให้หนังสือ ยืมเรียน การบริหารหลักสูตร การยกเว้นการแต่งเครื่องแบบ งบประมาณของโครงการ เครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม 5 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ 1 ฉบับ ดังนี้ แบบสอบถามผู้บริหาร นักเรียน ครู ในโครงการ แบบสอบถามประธานคณะกรรมการสามัญศึกษา จังหวัด แบบสอบถามศึกษาธิการจังหวัด และแบบสัมภาษณ์บิดามารดา นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโครงการ ใช้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมทั้ง 38 จังหวัดชนบทยากจน โดยการส่งแบบสอบถาม ทางไปรษณีย์และเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง เมื่อได้รับข้อมูลมาแล้วทำการวิเคราะห์ แล้ว จัดทำรายงานเสนอคณะรัฐมนตรีและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในเรื่องระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจสิ่งการนี้ จากการศึกษาเอกสาร และจากการ สอบถามหรือสัมภาษณ์ข้อมูลเพิ่มเติม พบว่าทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการติดตามประเมินผล โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และ กรมสามัญศึกษานั้นมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบของแต่ละหน่วยงานนั้น ๆ หน่วยงานปฏิบัติ ก็จัดเก็บข้อมูลของตนเอง ส่วนหน่วยงานติดตามอีกสองหน่วย คือ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ก็จัดเก็บข้อมูลในส่วนของตนซึ่งบางข้อมูล จะเห็นว่ามีลักษณะซ้ำซ้อนกัน เช่น จำนวนนักเรียน จำนวนโรงเรียน วัสดุ อุปกรณ์และครุภัณฑ์ เกี่ยวกับการเรียนการสอน และหน่วยงานปฏิบัติมักจะอาศัยข้อมูลที่เก็บเอง ใช้เองเป็นหลักในการ ตัดสินใจสิ่งการ และยังมีหน่วยงานกลางที่เก็บรวบรวมข้อมูลของทั้ง 4 หน่วยงานเพื่อใช้เป็น ระบบข้อมูลกลางในการตัดสินใจสิ่งการ

การติดตามกำกับงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานทั้ง 4 จึงยังไม่ชัดเจน สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางในการประสานการดำเนินงานของ หน่วยงานทั้งในและนอกสังกัดกระทรวง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535 :

98) ยังมีบทบาทในการประสานงานไม่ดีพอ จากการที่คณะกรรมการประเมินผลฯ ได้เสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการในคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ (ศสว.ศธ.) ในครั้งที่ 1 แล้วไม่มีผลในทางปฏิบัติ จึงต้องเสนอแนะครั้งที่ 2 (รายงานผลการประเมินผลโครงการขยายโอกาสฯ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป. อัดสำเนา)

9. การงบประมาณสำหรับงานติดตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

จากการศึกษาถึงการงบประมาณซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในโครงการติดตามและประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของหน่วยงานทั้ง 4 หน่วยงาน มีลักษณะเป็นการใช้งบประมาณที่ได้รับตามสังกัด ที่พิเศษอยู่ประการหนึ่ง คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งติดตามประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติร่วมกัน มีการใช้งบประมาณร่วมกันจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (รายงานการประชุมคณะกรรมการประเมินผลโครงการนำร่อง ครั้งที่ 2/2533)

กรมสามัญศึกษาได้กำหนดงบประมาณในการนิเทศติดตามประเมินผลและรายงานในปีงบประมาณ 2530 ไว้ 845,000 บาท เป็นค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ โดยใช้งบประมาณศึกษานิเทศก์ 840,000 บาท และใช้งบประมาณกองแผนงาน 5,000 บาท ในปีงบประมาณ 2531 ก็ยังใช้งบประมาณทั้งของกองแผนงาน และหน่วยศึกษานิเทศก์โดยได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นและอยู่ในหมวดเดิม (โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตชนบท ยากจน 38 จังหวัด กรมสามัญศึกษา, 2530 : 32-38)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้จัดทำโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับฯ ในปีการศึกษา 2533 ได้กำหนดงบประมาณสำหรับแผนนิเทศ ติดตาม ในปี 2533 ไว้ 370,000 บาท และในปี 2534 กำหนดไว้ 340,000 บาท ติดตามในทุกระดับทั้งระดับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในปีงบประมาณ 2535 กำหนดไว้สำหรับนิเทศ

ติดตามผลการดำเนินงานสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการ และศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้เกี่ยวข้อง 12 เขตการศึกษา ในหมวดค่าใช้จ่าย 309,600 บาท

ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาตินั้นใช้งบประมาณการติดตามประเมินผล
ร่วมกันกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพราะเป็นการติดตามร่วมกันในรูปคณะกรรมการ
และการจ่ายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ นอกจากจะจ่ายเป็นค่าตอบแทน
ค่าใช้จ่าย ค่าวัสดุและพิมพ์รายงานแล้วยังปรากฏว่ามีลักษณะการจ่ายเป็นค่าจ้างชั่วคราว และค่า
สาธารณูปโภคด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป. อัดสำเนา)

10. ปัญหาที่เกี่ยวข้องในการกำกับงาน

ปัญหาที่เกี่ยวข้องในการบริหารการกำกับงานที่เสนอแนะประมวลมาจากเอกสาร และ
จากการสำรวจปัญหา เอกสารที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องในการบริหาร
การกำกับงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ และกรมสามัญศึกษา ได้แก่ รายงานผลการสัมมนา เรื่องการขยายโอกาสทางการศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่าง 5-6 มีนาคม 2535 ณ โรงแรมแก่นอินน์ จังหวัดขอนแก่น
เอกสารสรุปผลการประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของกรม
สามัญศึกษา รายงานการติดตามและประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น รายงานการติดตามและประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปรากฏว่ามีปัญหา ดังนี้

1. ด้านการวางแผน มีปัญหาระบุไว้ 3 เรื่อง ดังนี้

1.1 โรงเรียนในโครงการขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตาม
มาตรการที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะในเรื่องการจัดทำแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน และกรม/เขต/
จังหวัด ยังไม่ได้ประสานงานนิเทศให้ความช่วยเหลือโรงเรียน

1.2 ไม่ได้มีการวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวงศึกษาธิการ
และระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับกระทรวงอื่น ๆ ทั้งการวางแผนในส่วนกลาง เขตการศึกษา
จังหวัด อำเภอและตำบล

1.3 ไม่ได้ประสานแผนระหว่างจังหวัดในเรื่องการกำหนดที่ตั้งสถานศึกษา
ซึ่งอยู่ตามรอยต่อระหว่างจังหวัด ภายในเขตการศึกษาต่าง ๆ

2. ด้านการจัดองค์กร มีปัญหาเพียง 3 เรื่อง ดังนี้

2.1 บทบาทของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด
ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการนี้ยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

2.2 คณะกรรมการที่รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการ
ศึกษาระดับจังหวัดของแต่ละจังหวัดประกอบด้วยกรรมการหลากหลายแตกต่างกันและปฏิบัติงานได้
ไม่เต็มที่ ไม่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน รวมทั้งการรายงานผลจากคณะกรรมการชุดนี้เป็น
ระยะ ๆ

2.3 ปัญหาการกระจายอำนาจยังไม่มี การกระจายอำนาจอย่างแท้จริง เพราะ
ส่วนกลางยังกำกับอยู่ ทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถแสดงศักยภาพได้

3. ด้านการจัดบุคลากร มีปัญหา 3 เรื่องดังนี้

1. บุคลากรไม่เพียงพอต่อการติดตามกำกับงานโครงการขยายโอกาสทางการ
ศึกษา

2. ขาดแคลนอัตรากำลังบุคลากรของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทาง
การศึกษา

3. บุคลากรมีวุฒิสำวิชาเอกไม่ตรงกับสาขาวิชาที่สอน

4. ด้านการอำนวยการ มีปัญหาเรื่องนี้ 2 เรื่อง คือ

4.1 กระทรวงศึกษาธิการวางแผนปฏิบัติไม่ชัดเจน

4.2 หน่วยงานส่วนกลาง ไม่ได้สั่งการอย่างเป็นทางการไปยังหน่วยงานใน
สังกัด ทำให้การปฏิบัติงานไม่ชัดเจน

5. ด้านการประสานงาน มีปัญหาเพียง 2 เรื่อง คือ

5.1 มีปัญหาการประสานงานและการแก้ปัญหาในการดำเนินงานระหว่าง
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับกรม ระดับจังหวัด และระดับสถานศึกษา

5.2 การประสานงานยังไม่เป็นทางการ ยังไม่มีคำสั่งจากหน่วยเหนือเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนใหญ่ใช้วิธีรู้จักคุ้นเคยกันเป็นส่วนตัว การประสานงานระหว่างโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกับหน่วยงานอื่น ๆ โดยเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ยังไม่มีรูปแบบการประสานงานที่ชัดเจน เนื่องจากยังไม่มีคำสั่งการจากหน่วยงานระดับนโยบาย ระดับกระทรวง และกรมในส่วนกลาง

6. ด้านงบประมาณ มีปัญหาเพียง 2 เรื่อง คือ

6.1 งบประมาณได้รับล่าช้า ขาดแคลน

6.2 ระบบงบประมาณไม่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีลักษณะประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ไม่สามารถใช้งบประมาณข้ามกรม

นอกจากปัญหาที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการแล้ว ผู้วิจัยยังได้ส่งแบบสำรวจปัญหาไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามกำกับและประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมสามัญศึกษา ซึ่งมีผู้ตอบแบบสำรวจปัญหาลับคืนมา จำนวน 42 คน (ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ข หน้า 164)

ผลการวิเคราะห์ปัญหาจากการสำรวจโดยแบบสำรวจปัญหา ปรากฏในตารางวิเคราะห์ต่อไปน้

ตารางที่ 1 ปัญหาด้านการวางแผนติดตามกำกับงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
	N=42	
1. ขาดข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผนติดตามกำกับงานโครงการ	12	28.57
2. ขาดการกำหนดวิธีการปฏิบัติงานและผู้รับผิดชอบ	10	23.81
3. จัดทำแผนงาน/โครงการติดตามกำกับงานและประเมินผล แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน	7	16.67
4. ไม่มีแผนงาน/โครงการติดตามกำกับงานและประเมินผลโดยเฉพาะ	6	14.29
5. ปัญหาอื่น ๆ		
5.1 ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนการติดตาม เนื่องจากมีกิจกรรมงานอื่นที่สำคัญแทรก	1	2.38
5.2 ขาดบุคลากร ขาดเครื่องมือ	1	2.38
5.3 ในปี 2533 ซึ่งเริ่มต้นขยายโอกาส ไม่มีแผนบรรจุอยู่ในแผน	1	2.38
5.4 เป็นเพียงงานฝากในแผนงานนิเทศติดตามผลการจัดการประถมศึกษาตามปกติ	1	2.38
5.5 มิได้นำข้อมูลที่พบมาใช้ในการวางแผนระดมสมองในการพัฒนา	1	2.38
5.6 มีการเปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามโครงการทำให้ลักษณะการติดตามกำกับงานไม่เป็นไปตามทิศทางเดียวกันทำให้เกิดปัญหาในการติดตามผล ในภาพรวมของแต่ละปี	1	2.38

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
	N=42	
5.7 ขาดข้อมูลการประเมินผลกระทบของโครงการรวมทั้ง การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ ทำให้การประเมินผลโครงการไม่สมบูรณ์ เนื่องจากขาด ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้	1	2.38
5.8 การวางแผนไม่ได้อาศัยข้อมูลตามสภาพที่ควรจะเป็น แต่อาศัย นโยบายจากส่วนกลางเป็นตัวกำหนด	-	2.38

จากตารางที่ 1 นี้จะเห็นว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องในด้านการวางแผนติดตามกำกับงานโครงการนั้น ปัญหาเรื่องขาดข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผนติดตามกำกับงานโครงการเป็นปัญหามากที่สุดเป็นลำดับหนึ่ง ปัญหาที่ผู้ตอบระบรองลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดวิธีการปฏิบัติงานและผู้รับผิดชอบ และปัญหาว่ามีการจัดทำแผนงานโครงการติดตามกำกับงานและประเมินผล แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผนเป็นปัญหาลำดับที่ 3 จากปัญหาที่ผู้ตอบระบุไว้ทั้งหมด 12 ปัญหาด้วยกัน

ตารางที่ 2 ปัญหาด้านการจัดองค์กรในการติดตามกำกับงานและประเมินผลโครงการขยาย
โอกาสทางการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
	N=42	
1. ขาดการจัดระบบการทำงานติดตามกำกับงานโครงการ	19	45.24
2. การกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรติดตามกำกับงานและประเมินผลโครงการไม่ชัดเจน	14	33.33
3. สาขการบังคับบัญชาในการติดตามกำกับงานโครงการไม่ชัดเจน	12	28.57
4. การกำหนดองค์กรในการติดตามกำกับงานและประเมินผลโครงการซ้ำซ้อน	6	14.29
5. ขาดการมอบหมายอำนาจการติดตามกำกับงานแก่องค์กรติดตามกำกับโครงการ	5	11.90
6. ปัญหาอื่น ๆ		
6.1 มีความสับสนในการจัดองค์กรระดับจังหวัด เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลง (ย้าย) หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการทั้งในระดับสพช. และที่ระดับจังหวัด	1	2.38
6.2 การกำหนดองค์กรติดตามและประเมินโครงการขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากการขยายมัธยมต้นได้เริ่มโครงการมาตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมาและมีโครงการต่อเนื่องมาอีกหลายโครงการ คณะกรรมการติดตามประเมินผลโครงการซึ่งตั้งขึ้นมาประเมินแต่ละโครงการไม่มีการประเมินผลในภาพรวม ทั้งนี้ไม่ได้จัดตั้งองค์กรให้ดำเนินการครอบคลุมทุกองค์กร	1	2.38

จากตารางที่ 2 นี้จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดองค์กร ในการติดตาม
กำกับงานและประเมินผลโครงการนั้นปัญหาเรื่องการขาดการจัดระบบการทำงานติดตามกำกับงาน
โครงการเป็นปัญหามากที่สุดเป็นลำดับหนึ่ง ปัญหาที่ผู้ตอบระบุงลงไปเป็นปัญหาเกี่ยวกับการ
กำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรติดตามกำกับงานและประเมินผลโครงการ
ไม่ชัดเจน และปัญหาเกี่ยวกับสายการบังคับบัญชาในการติดตามกำกับงานโครงการไม่ชัดเจนเป็น
ลำดับที่ 3 จากปัญหาที่ผู้ตอบระบุไว้ทั้งหมด 7 ปัญหาด้วยกัน

ตารางที่ 3 ปัญหาด้านการจัดบุคลากรในการติดตามกำกับงานและประเมินผลโครงการขยาย
โอกาสทางการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
	N=42	
1. บุคลากรในการติดตามกำกับงานโครงการไม่เพียงพอ	19	45.24
2. ขาดการประชุมอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการติดตามกำกับงานโครงการร่วมกัน	17	40.48
3. บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในการติดตามกำกับงานโครงการไม่ชัดเจน	16	35.71
4. บุคลากรขาดความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการติดตามกำกับงานโครงการ	11	26.19
5. ขาดความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการติดตามกำกับงานโครงการ	7	16.67
6. บุคลากรที่รับผิดชอบไม่ได้รับการมอบอำนาจในการตัดสินใจ มีหน้าที่ติดตามกำกับงานโดยเก็บข้อมูลในการปฏิบัติงานอย่างเดียว	7	16.67
7. ขาดเกณฑ์มาตรฐานในการคัดเลือกบุคคลหรือคณะบุคคลทำหน้าที่ติดตามกำกับงานโครงการ	6	14.29
8. การมอบหมายงานให้บุคลากรในการติดตามกำกับงานโครงการซ้ำซ้อน	6	14.29

จากตารางที่ 3 นี้จะเห็นได้ว่าปัญหาเกี่ยวข้องกับด้านการจัดบุคลากรในการติดตาม
กำกับงานและประเมินผลโครงการนั้น ปัญหาเรื่องบุคลากรในการติดตามกำกับงานโครงการ
ไม่เพียงพอเป็นลำดับหนึ่ง ปัญหาขาดการประชุมอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการติดตามกำกับงาน
เป็นลำดับ 2 และปัญหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในการติดตามกำกับงาน
โครงการไม่ชัดเจน เป็นปัญหาลำดับที่ 3 จากปัญหาที่ผู้ตอบระบุไว้ทั้งหมด 8 ปัญหาด้วยกัน

ตารางที่ 4 ปัญหาด้านการอำนวยความสะดวกในการติดตามกำกับงานและประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
	N=42	
1. ไม่ได้กำหนดรูปแบบการอำนวยความสะดวกระหว่างหน่วยงานติดตามกำกับภายในกรมสังกัดไว้อย่างชัดเจน	15	35.71
2. ขาดการติดตามให้คำแนะนำภายหลังจากที่ได้สั่งการไปแล้ว	13	30.95
3. ไม่ได้กำหนดรูปแบบการอำนวยความสะดวกระหว่างหน่วยงานติดตามกำกับภายในกับภายนอกกรม/กระทรวงสังกัดไว้อย่างชัดเจน	11	26.19
4. กระบวนการวินิจฉัยสั่งการในการติดตามกำกับงานโครงการขาดการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ	10	23.81
5. แบบการสั่งงานเป็นแบบระบบราชการตามหน่วยงานเดิม ทำให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการบริหารงานติดตามกำกับงานโครงการ	8	19.05
6. การมอบหมายงานหรือสั่งการในการติดตามกำกับงานโครงการเป็นการสั่งการด้วยวาจามากกว่าวิธีลายลักษณ์อักษรทำให้การปฏิบัติงานไม่แน่นอน ไม่ชัดเจน	4	9.52
7. การสั่งการในแต่ละหน่วยที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการติดตามกำกับงานโครงการขัดแย้งไม่สอดคล้องประสานสัมพันธ์กัน	3	7.14
8. ปัญหาอื่น ๆ ไม่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างสังกัด (ต่างกรม) ที่ดีพอ ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหลายมีต้นเหตุจากส่วนกลางและขยายผลในภูมิภาค	1	2.38

จากตารางที่ 4 นี้ จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องในด้านการอำนวยความสะดวกในการติดตามกำกับงานและประเมินผลโครงการนั้น ปัญหาไม่ได้กำหนดรูปแบบการอำนวยความสะดวกระหว่างหน่วยงานติดตามกำกับภายในกรมสังกัดไว้อย่างชัดเจนเป็นปัญหามากที่สุดลำดับหนึ่ง ปัญหาที่ผู้ตอบระบุรองลงมาเป็นปัญหาเรื่องขาดการติดตามให้คำแนะนำภายหลังจากที่ได้สั่งการไปแล้ว และปัญหาว่าไม่ได้กำหนดรูปแบบการอำนวยความสะดวกระหว่างหน่วยงานติดตามกำกับภายในกับภายนอกกรมหรือกระทรวง ที่สังกัดไว้อย่างชัดเจนเป็นปัญหาลำดับที่ 3 และปัญหาด้านการอำนวยความสะดวกที่ผู้ตอบระบุไว้ว่าเป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ปัญหาที่ว่าไม่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างสังกัด (ต่างกรม) ที่ดีพอ ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหลายมีต้นเหตุจากส่วนกลางและขยายผลในภูมิภาคจากผู้ตอบระบุไว้ทั้งหมด 8 ปัญหาด้วยกัน

ตารางที่ 5 ปัญหาด้านการกำหนดโครงสร้างการประสานงานการติดตามกำกับงานโครงการ
ขยายโอกาสทางการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
	N=42	
1. มีการประสานงานอย่างไม่เป็นทางการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการติดตามกำกับงานโครงการ ทำให้ขาดความแน่ชัดในการปฏิบัติงาน	13	30.95
2. ระบบการประสานงานการติดตามกำกับงานโครงการระหว่างหน่วยงานล่าช้าไม่สะดวก ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน	13	30.95
3. ไม่มีการกำหนดรูปแบบวิธีการติดต่อประสานงานระหว่างองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามกำกับงานโครงการ	11	26.19
4. มีองค์กรประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการติดตามกำกับงานโครงการ แต่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ประสานงานให้ชัดเจน	7	16.67
5. ไม่มีองค์กรประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการติดตามกำกับงานโครงการอย่างชัดเจน	6	14.29
6. ช่วงการประสานงานกำหนดไว้ไม่เหมาะสม	4	9.52
7. ปัญหาอื่น ๆ มีปัญหาโครงสร้างการประสานงาน จึงทำให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ยังไม่มีประสิทธิภาพ เช่น ศึกษานิเทศก์อำเภอ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในศูนย์วิชาการกลุ่ม วิชาการท้องถิ่น	1	2.38

จากตารางที่ 5 นี้จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องในด้านการกำหนดโครงสร้างการ
ประสานงาน การติดตามกำกับงานโครงการนั้น ปัญหาเรื่องการประสานงานอย่างไม่เป็นทางการ
ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการติดตามกำกับงานโครงการ ทำให้ขาดความแน่ชัดในการ
ปฏิบัติงาน เป็นปัญหามากที่สุดเป็นลำดับหนึ่ง ปัญหาที่ผู้ตอบระบุรองลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับระบบ
การประสานงาน การติดตามกำกับงานโครงการระหว่างหน่วยงานล่าช้าไม่สะดวก ไม่เอื้อต่อ
การปฏิบัติงาน และปัญหาว่าไม่มีการกำหนดรูปแบบวิธีการติดต่อประสานงานระหว่างองค์กร หรือ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามกำกับงานโครงการเป็นปัญหาลำดับที่ 3 จากปัญหาที่ผู้ตอบ
ระบุไว้ทั้งหมด 7 ปัญหาด้วยกัน

ตารางที่ 6 ปัญหาด้านการรายงานผลการติดตามกำกับงานและประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
	N=42	
1. ข้อมูลที่ได้ไม่ชัดเจน ไม่เพียงพอ	17	40.48
2. วิธีการและขั้นตอนในการรายงานผล ทำให้ล่าช้าไม่ทันการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่วางไว้	14	33.33
3. ระบบการรายงานผลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามกำกับงานโครงการไม่ได้กำหนดให้ชัดเจน	13	30.95
4. ผู้ใช้แบบรายงานไม่เข้าใจแบบรายงานทำให้รายงานผลคลาดเคลื่อนหรือผิดพลาด	6	14.29
5. แบบรายงานไม่ได้มาตรฐานไม่ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการทราบ	5	11.90
6. แบบรายงานของแต่ละหน่วยงานแตกต่างกันไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้	4	9.52
7. บุคลากรผู้รับผิดชอบการรายงานผลขาดความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการบันทึกรายงานผล และขั้นตอน วิธีการรายงานผล	4	9.52
8. การกำหนดช่วงระยะเวลาในการรายงานผลไม่เหมาะสมกับช่วงการบริหารงบประมาณ หรือทันต่อการจัดทำแผนต่อไป	2	4.76
9. ปัญหาอื่น ๆ		
9.1 ไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบกันทั่วถึง	1	2.38
9.2 ขาดบุคลากรจึงไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง	1	2.38

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
	N=42	
9.3 การรายงานผลไม่สามารถระบุปัญหาข้อขัดข้อง และข้อเสนอแนะ		
ที่ถูกต้องได้โดยตรง	1	2.38

จากตารางที่ 6 นี้จะเห็นว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องในด้านการรายงานผลการติดตามกำกับงานและประเมินผลโครงการนั้น ปัญหาเรื่องข้อมูลที่ได้ไม่ชัดเจน ไม่เพียงพอ นับเป็นปัญหามากที่สุดลำดับหนึ่ง ปัญหาที่ผู้ตอบระบุงลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับวิธีการและขั้นตอนในการรายงานผล ทำให้ล่าช้าไม่ทันการปฏิบัติตามแผนงานหรือโครงการที่วางไว้ และปัญหาเรื่องระบบการรายงานผลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามกำกับงานโครงการไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนเป็นปัญหาลำดับที่ 3 จากปัญหาที่ผู้ตอบระบุไว้ทั้งหมด 11 ปัญหา

ตารางที่ 7 ปัญหาด้านงบประมาณในการดำเนินการติดตามกำกับงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
	N=42	
1. ได้รับงบประมาณจำกัดไม่สามารถติดตามกำกับงานได้อย่างทั่วถึงมีประสิทธิภาพ	20	47.62
2. ขาดการประสานงานใช้งบประมาณในการติดตามกำกับงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	10	23.81
3. ไม่ได้รับงบประมาณ	5	11.90
4. ได้รับงบประมาณล่าช้าเกินไปไม่ทันกับระยะเวลาและขั้นตอนที่กำหนดไว้ในการติดตามกำกับงานโครงการ	5	11.90

จากตารางที่ 7 นี้ จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องในด้านงบประมาณในการดำเนินการติดตามกำกับงานโครงการนั้น ปัญหาเรื่องได้รับงบประมาณจำกัดไม่สามารถติดตามกำกับงานได้อย่างทั่วถึงมีประสิทธิภาพ เป็นปัญหามากที่สุดลำดับหนึ่ง รองลงมาเป็นปัญหาเรื่องขาดการประสานงาน ใช้งบประมาณในการติดตามกำกับงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปัญหาไม่ได้รับงบประมาณกับได้รับงบประมาณล่าช้าเป็นปัญหาที่น้อยที่สุด จากปัญหาที่ผู้ตอบระบุไว้ทั้งหมด 4 ปัญหาด้วยกัน

ตารางที่ 8 ปัญหาด้านระบบข้อมูลในการติดตามกำกับงานและประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
	N=42	
1. เก็บข้อมูลได้ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพราะบุคลากรติดตามกำกับงานโครงการไม่พอเพียง	17	40.48
2. ไม่มีการกำหนดข้อมูลที่ต้องการ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในสังกัด	16	38.10
3. ขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ระหว่างหน่วยงานในการติดตามกำกับงานโครงการ	13	30.95
4. ไม่มีการวางแผนในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศร่วมกันระหว่างหน่วยงานติดตามกำกับงานโครงการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและนอกกระทรวงศึกษาธิการ	12	28.57
5. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลมีน้อย	10	23.81
6. ข้อมูลที่ได้ขาดความเที่ยงตรงหรือความเชื่อถือได้	9	21.43
7. เครื่องมือในการเก็บข้อมูลไม่ได้มาตรฐานพอที่จะตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการติดตามกำกับงานโครงการ	8	19.05
8. ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน	8	19.05
9. ไม่มีการกำหนดข้อมูลที่ต้องการวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานนอกสังกัดที่เกี่ยวข้อง	8	19.05

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
	N=42	
10. ขาดศูนย์กลางในการเก็บข้อมูลจากการติดตามกำกับงาน โครงการของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	8	19.05
11. ไม่ได้กำหนดขั้นตอนการประสานระบบข้อมูลระหว่างหน่วยงานติดตาม กำกับงานโครงการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและนอกกระทรวง ศึกษาธิการ	5	11.91
12. ปัญหาอื่น ๆ โรงเรียนขยายโอกาสฯ เป็นโรงเรียนที่กั้นดาร์ การสื่อสารลำบาก ข้อมูลที่ได้จึงไม่เป็นปัจจุบันยากแก่การวางแผนพัฒนา อย่างมีประสิทธิภาพการแก้ไข้ปัญหา ควรจัดระบบข้อมูลในโรงเรียน, สปอ., สปจ., และ สปช. ให้สอดคล้องและเป็นปัจจุบันและเอื้อต่อ การนิเทศด้วย	1	2.38

จากตารางที่ 8 นี้จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องในด้านระบบข้อมูลในการติดตามกำกับงานและประเมินผลนั้น ปัญหาเรื่องเก็บข้อมูลได้ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่เพราะบุคลากรติดตามกำกับงานโครงการไม่เพียงพอ เป็นปัญหามากที่สุดเป็นลำดับหนึ่ง รองลงมาเป็นปัญหาว่าไม่มีการกำหนดข้อมูลที่ต้องการ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในสังกัด และปัญหาขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานในการติดตามกำกับงานโครงการเป็นปัญหาลำดับที่ 3 จากปัญหาที่ผู้ตอบระบุไว้ทั้งหมด 12 ปัญหาดังกล่าว